

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Sapiente Fructuoso Epistolares Libri quinque

Bonifacio, Juan

Ingolstadii, 1606

I. Cuidam rudimentorum præceptori perpetuo de muneris præstantia,
quod in speciem humile est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51159](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51159)

DE SAPIEN- TE FRU- CTVOSO.

Epistolares libri quinque.

Cuidam rudimentorum præcepto-
ri perpetuo.

*De muneris præstantia, quod in spe-
ciem humile est.*

NON tam nano gigas excellit,
quàm tu rudimentorum do-
ctor stabilis mihi præstas Rhe-
toricæ artis præceptor: nos enim ali-
ter atque vulgus existimat, de rebus
iudicare, & sentire debemus, rectissi-
maq; illa norma est, qua res non splé-
dore, sed pondere ipso metimur, &
pendimus. Ergo sapientibus, planeq;
perfectis hominibus nihil abiectum,
vile sordidumq; videtur, quod illi im-
perent, & imponant, qui tanti apud

*In hac pri-
ma epistola
de fructuose
sapientis,
quasi incu-
nabulis a-
gitur, illeq;
laudatur,
qui hac
tractat hu-
milia, sine
quibus ma-
gna constã-
re non pos-
sunt.*

A nos

nos esse debent, vt eorum vel voluntatem, vel nutum, quasi diuinam aliquam legem obseruare necesse sit, & quoniam quæ Dei nomine imperantur, parua esse non possunt, certè qui ea libenter, & ex animo facit, & est, & habetur maximus. Magna ducuntur ex magnis, tu rudimentorum doctor te ipso quotidie maior es, ergo rudimenta ista parua non sunt, quæ te mirabilem effecerunt. Artium minimam ingenuarum scimus esse Grammaticam, quintæ verò classis doctor infimis inferior, & minor est minimis. Concio, cuius præceptrix Rhetorica est, extulit se multò altiùs, quæ summi Dominatoris, vt Iris illa Poëtarum, ad homines mandata perfert, duxq; in cœlum iis esse solet, qui eam sequi & audire volunt. Sed tamen est cur tibi Rhetor, cur etiam cedat Orator. Mitto diuinos illos homines, quorù horratu & sapientia ciuitatum est salus constituta, nihil loquor de angelicis concionatoribus, quos fama prædicat, quorù similem si quem inter tot

concio-

concionum adulteria sum nactus, admiror, artem cum arte non comparo: quantum enim inter infima, summaque interest, tantum est inter Grammaticam, Theologiamq; discriminis: hominum hæc est cōtentio, non munerum. Elementorum loquendi magistrum & præceptorem non omnibus, quod quidem esset absurdum, sed pluribus concionandi magistris, atq; artificibus antepono. Nam pauci ita se vincunt, ut pueros doceant præsertim diu, qui verò è suggesto dicant multò sunt plures. Iudicia populi cōtemnere, artibus, quas multas, bonasque didiceris, quasi nuncium remittere, animi constantiam retinere, balbutire cum pueris, hominem doctrina excultum nomina, & verba declinare quotidie, istam incudem quætere semper, tantam habet laudem, quanta est operis difficultas. Equidem istius modi viros nunquam aspicio, quin me mei pudeat, & mihi ipse valde displiceam. Nobis nostra tractantibus, librosque enarrantibus campus

A 2 se sæpè

se saepe offert, in quo excurrat, & ex-
 ultet oratio: tu inter rudimentorum
 spinas, & dumeta versaris: ego ab aliis
 doceri coeptos erudio, ipsaque inter-
 dum designatio talis est, ut me à per-
 pingendo deterreat, & eorum, quæ
 sunt tradita, præstantiam persequi me
 posse diffidam, tu omnino rudes, pla-
 neque vacuos instituis, atque imples:
 me paulò grandiores attentius audi-
 re solent, tibi necesse est murmur cõ-
 pescere minorum: rego, corrigoque;
 pauciores, plurimi rogandi tibi sunt,
 cognoscendi, urgendi, castigandi: me
 Tullianæ orationis nitor ipse dele-
 ctat, quid te humanum capere possit,
 & oblectare, non video: qui sermonis
 elegantiam adhibet Rhetoricus audi-
 tor iure suspicitur, nemoque in gymna-
 sium latinus hospes ingreditur, quin
 eos discipulos admiretur, qui politè
 eloquantur, eiusque eruditionis con-
 temptum præ se ferant, quæ non sine
 inquinati, barbarique sermonis merce-
 de contingat: estque præceptor gloria
 discipulus eruditus, & elegans: tu ex
 ma-

maximo isto labore fructum magis speras, quàm percipis. Veruntamen tua mi Pater principia his meis perfectionibus longè anteponeâda censeo. Nam præceptiones tuæ, & quæ de virtute tractant, & quæ texendæ orationis latinæ, atque struendæ initia, primordiaq; tradunt: quia omnium prima docentur, vacuam animi sedem, occupant, atque imbuunt, illisq; puerorum mentes, vt cera imprimuntur. Assuescunt pueri te magistro in primo aditu, vestibuloq; Grammaticæ non modo idonea, lecta, latinaq; adiectiua cum idoneis, lectis, latinisq; substantiuis copulare, atque connectere, verba celeriter declinare, oratiunculas multas Hispanas latinis verbis explicare, & Romanas facere, sed literas etiam cum virtute coniungere. Quæ enim vel dictas, vel etiam dictitas, sanctitatis igniculos iaciunt, viamq; ad elegantiam sermonis, stylique muniunt. Puer verecundus, virtus amabilis, libido pestilens, vitium execrabile, humani generis liberator

A 3 Chri-

Christus, coelestia contemplor, diligò
Deum, seruo præcepta, fugio menda-
cium, odi loquaces, recordor morté,
& quæ sunt huius generis. Nulla ora-
tio præscribitur à te vernacula lingua
vt fieri solet, explicanda latinè à disci-
pulis, quæ admonitio non sit. Trita
illa non dico, tuisque auditoribus de-
cantata, præstat disrumpi, nosq; diui-
di medios atque discindi, quàm pec-
care. Vide videntem te Deum, ô mo-
mentum, à quo æternum, aliaq; ho-
rum similia, quæ pueri celeriter arri-
piunt audita de te, neque vt magna
pars loquendi causâ, sed ita viuendi.
Et vt nasci, quàm aut augeri, aut cre-
scere maius, admirabiliusq; est, ita tibi
à quo nati discipuli sunt, multò plus
debent, quàm illis, à quibus incre-
mentum acceperunt. Scio primario
cuidam viro vehementer & placuisse
& profuisse, quæ tuus quidam disci-
pulus ipsius nepos ad mensam me-
morabat authore te, & serio præce-
ptore. Nempe ardebat puerulus, &
summæ authoritatis auunculum ca-
lesfecit.

Iefecit. Quantum discipuli proficiāt,
te minimè pœnitet, in istisq; pusioni-
bus erudiendis horas & tempus malè
collocari non putas. Aut enim illi no-
bis, aut illis nos profumus. Si boni, si
verecundi, si modesti fiunt, & etiam
docti euadunt, vtilis illis sumus, & sa-
lutares: si leues, si impudentes, si mo-
lesti, si ineruditi, improbiq; sunt, nos
illi profectò exercent, eorumq; leui-
tate constituenda, frangendis furori-
bus, reprimenda licentia, moribusq;
perferendis, nostra quotidie si inertes
& pigri non sumus, augeri virtus po-
test. Scitum est illud S. Bernardini, cui
per Senensis vrbs plateas eunti petu-
lantes pueri à tergo insequentes illu-
debant, in eiusq; nudis pedibus ingre-
dientis apertum calcem lapillos sub-
inde iaciebant: ille ne semel quidem
respiciens pergebat itinere suo: socius
autem indignè ferens non animad-
uertis, inquit, proteruitatem puero-
rum? Cui Bernardinus, faciant sanè
quod volent, materiam frater nobis
isti præbent, vnde sempiternæ gloriæ

*Apud Su-
rium de
vitis San-
ctorum,
mensis
Maij.*

coronas pertexamus'. Dum enim molesti, iniuriosiq; nobis sunt, patientiæ nobis occasionem suppeditant, qua patientia possidebimus animas nostras, & cœlorum regna promerebimur. Immortalis ille Deus mi Michaël, cuius omnia numine continentur, nutu & voluntate gubernantur, vtrumq; curat in nobis: nam & qui se præclare gerant, plurimi inveniuntur, & qui nobis occasione ipsa profint, minimè defunt. Equidem reor si Diocletiani, Dacianiq; essent, Iustos, & Pastores non defuturos ex nostris, sed malo Diocletianos, Dacianosq; deesse, erunt sine illis pestibus Iusti, erunt Pastores, erunt qui fortissimi martyris Babylæ Antiochenæ Ecclesiæ Episcopi tres illos discipulos Urbanum, Prilidianum, Epolonium, quantum in ipsis positum erit, imitentur: quos ab vno patre genitos Imperator Numerianus sæuissimè cruciatos interemit: ex quibus natu maximus duodecim duntaxat annos vitæ complebat, medius nouem, vltimus

*Simeon.
Metaphra-
ses de vitis
Sanctor.
habetur in
eomis Alo.*

mus septem: & tamen id ætatis de immanissimo hoste, deq; superbissimo tyranno triumpharunt. Cùm enim magistri sui Babylæ religionem tueri ac retinere se velle dixissent, neq; eos verbera fregissent, quæ pro annorum numero quisque pertulerat, ferreis sunt vnguibus Numeriani iussu dilacerati, quem dolorem forti animo tolerabant, magisq; doctoris sui cruciatu, qui in eculeum impositus immanissimè torquebatur, quàm suo commoti imperatorem his verbis accusabant, erubescere, erubescere, tribusq; minutissimis puerulis longè inferiorem, imbecillioresq; te esse fatere. Tu quidem ardes iracundia, nos his tormentis tanquam vernis floribus exornamur, plagarumq; vestigiis notatum atque adeò impressum corpus enitescit. Numerianus magistri præsentia confirmari puerorum animos arbitratus doctorem & discipulos sedibus locisq; disclusit, seiunctisq; à Babylæ præceptore puerulis alia donabat, alia promittebat: non ignari tres fratres

*ysij Lipo-
mani, me-
minit ho-
rum trium
puerorum,
S. Chryso-
st. in homilia
de SS. Iu-
uentino,
& Maxi-
mo.*

A s quo

quo animo illa darentur, pro donis & pollicitationibus tyranno hæc verba reddiderūt, q̄d nos insidiosè coluber decipere, & vt auiculas in laqueos conaris inducere? nec à fide Christiana deficiemus, nec magistrum Babylam deferemus. Hæc audiēs ex carcere Babylas, & ex eo loco, in quē erat inclusus macti, inqt, virtute filioli, disciplina mea, gaudium meum, lætitia mea: per amplum educationis istud est præmium, laboris mei hodierno die fructum mirabilem capio: grates tibi ago summe Deus, qui talium me discipulorum magistrum esse voluisti: hæc Numerianus perinuitus audiuit, Babylæq; denuo persuadere cœpit, vt simulacra veneratus acerbissimæ mortis tormenta defugeret; quem cum de sententia dimouere non posset, vnà cum pueris capitis condemnauit. Mortem pueri constanter pertulerunt, pòst iugulatus magister est Babylas, qui à tyranno cõtenderat, vt pueri præmitterentur ad necem, veritus ne si prius ipse necaretur, constancia

stantia puerulos firmitasque deficeret. Non est negligenda mi pater ætas puerilis, quæ huiusmodi coronis redimita fulget in cœlo. Quorundam verò improbitati ita demum irascamur, ut meminerimus nostros illos esse tortores, qui & quæ olim admisimus, & quæ quotidie peccamus, viciscuntur. Etsi tua errata spero esse leuissima, qui animum tanquam arcum semper habes intentum. Quàm autem Deum amemus, qui pro nobis factus est puer, hæc eadem patientia, patientiæque effectrix charitas declarabit. Quare eo animo simus, ut non tantum pro pueris, verum ab ipsis etiam pueris, si ita res ferat, mortem patiamur. Cur enim diui Cassiani sortem recusemus? qui à suis est discipulis, iubente tyranno, ferreis stylis confixus, quorum quo erat manus debilior, eò cruciatus grauior, diuturnioresque fuerunt. Nam qui ludimagister est, tot stylis conficitur, quot sunt errata puerorum. Te appello, me etiam ipse testabor:
hæret

*Prudentium
in Peristepha.*

hæret enim in vtriusque nostrum animis sollicitudo sempiterna, neque solum timemus quod palam reprehendi solet in pueris, sed etiam veremur ne quid cum animo cogitent, quo ille rerum omnium molitor & effector Deus, possit offendi. Quid sis dicturus exquirere, meditari, præuidere haud magni negotij est, præcipiendi, rogandi, regendi, percontandi, reposcendi, sapius eadem iterandi, puniendi, ventilandi, parentibus & propinquis satisfaciendi tædia perferre molestum puto, graue, difficile. Sed parturiendi dolorem partus ipse compensat. Filioli tibi iam sunt, gaude, vides nunc lactentes & paruos, non multò post magistros videbis, rectores, & duces.

In Troade. Senecæ versus illos recole, qui te in isto cursu pergentem incitabunt.

*Generosa in ortus semina exurgunt suos,
Sic ille magni paruus armenti comes,
Primisq; nondum cornibus findens cutem,
Cervice subitò celsus, ac fronde arduus
Gregem paternum ducit ac pecori imperat.
Qua tenera caso virga de trunco stetit,*

Par

*Par ipsa matre tempore exiguo subit,
Vmbraſq; terris reddit, & cælo nemus.*

Igitur vt est in fabulis Troia euersa
in patriam Græci non ante redierunt,
quàm Hectoris filius Astyanax paruus
& infans esset extinctus. Timebant
enim ne si relictus ex tanta cæde re-
staret, Troiam restitueret, collectisq;
reliquis hostes bello laceſſeret, paren-
tisq; & aui necem vlcisceretur. Neque
nos dissimiliter malus dæmon exagi-
tat, odit, insectatur: quos videt Ioiadæ
sacerdotis exemplo in summa vasti-
tate rerum, in tanta bonorum inopia
virorum regiam seruare stirpem, quæ
adulta dominetur, & occisa Athalia,
id est impudentia repressa, atque edo-
mita pudorem introducat, qui sancti-
tatis & religionis diuturnus est custos.
Non enim boni seduliq; magistri ali-
ter mundo prodesse existimantur, at-
que ille profuit, qui in arcam à se fa-
bricatam bestiarum atque hominum
genus inclusit, conseruandisq; semi-
nibus prouidit, & cauit, ne rerum vni-
uersitas interiret. Etenim literarum,
virtu-

2. Para.
cap. 23.

virtutumq; doctores: *Viri misericordiae sunt, quorum pietates non defuerunt, cum semine eorum permanent bona, hereditas sancta nepotes eorum.* Vale, & corpus istud cura laboribus, morbisque confectum: tua saepe valetudo tentatur, sed tamen erecta mens est, expectatione vitae melioris. Quod enim vni praestas ex minimis istis, Deo praestas, qui dolorem, laboremq; considerat: qui improbitatis punitor est, remuneratorq; virtutum. Teque cum Petro Sanctio, & Ioanne Alfonso coniunget, qui minimos quosque discipulos in nostra Societate toto vitae tempore summa cum voluptate docuerunt, quorum nominatiuis nomen debetur immortale.

CVIDAM MAGNO RHETORI.

De studio utilis eloquentiae.

QUID tibi mi Martine in mentem venit ista petere, qui magistrorum magister es? An tu solus hospes in ista vrbe versaris, nec ad